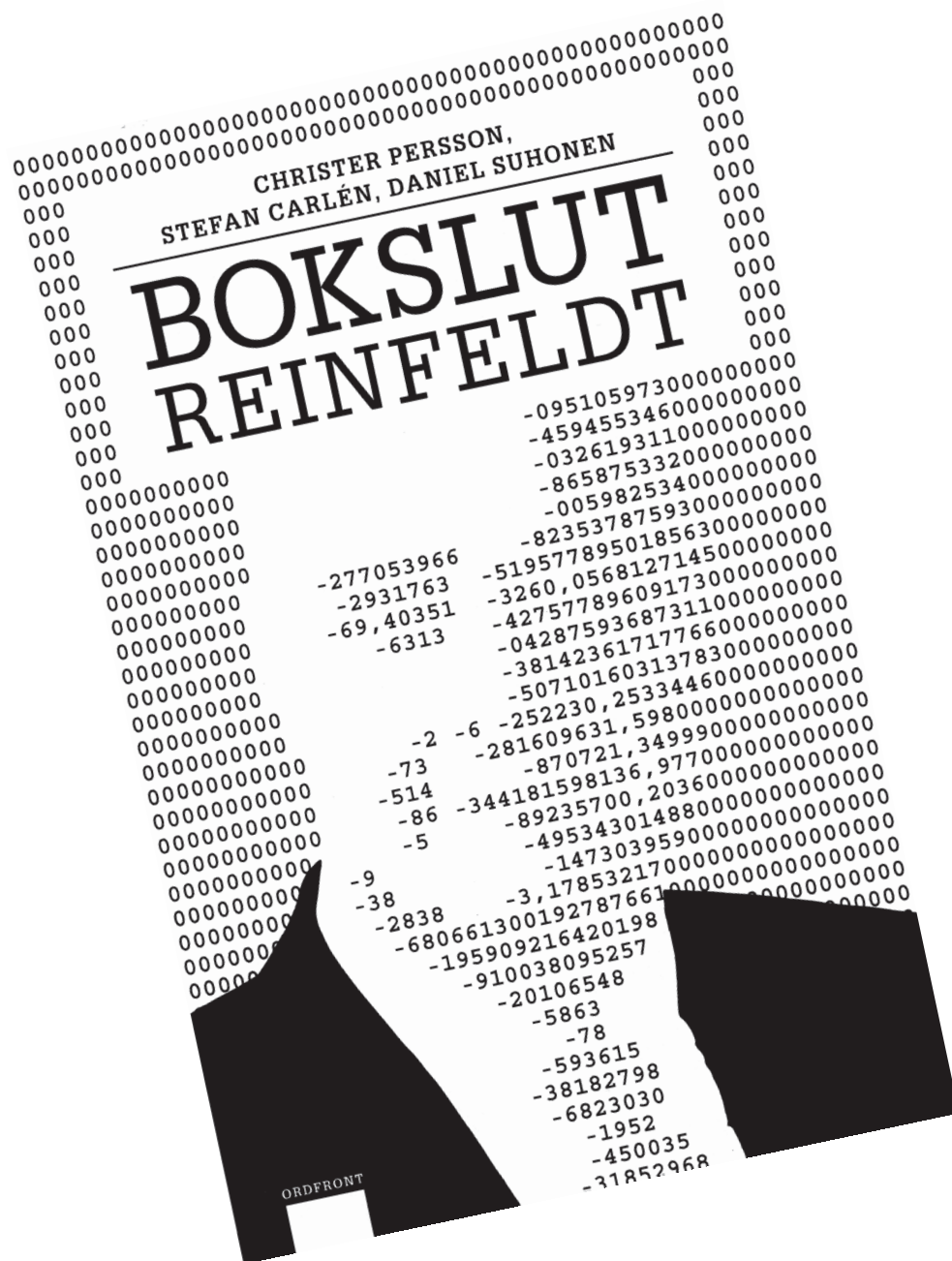

Studiehandledning

till *Bokslut Reinfeldt – Om den borgerliga regeringens politik och konsekvenserna av denna*
av Christer Persson, Stefan Carlén, Daniel Suhonen
Ordfront Förlag

ABF Stockholm • www.abfstockholm.se

ORDFRONT
STOCKHOLM

Studiehandledning *Bokslut Reinfeldt*

Det här är en studiehandledning för dig som vill leda en studiecirkel kring boken *Bokslut Reinfeldt* skriven av Stefan Carlén, Christer Persson och Daniel Suhonen.

Studiehandledningen hjälper dig att skapa en interaktiv och lärorik studiecirkel.

Den innehåller diskussionsfrågor som bidrar till att göra cirkeln lärorik, deltagande och spännande.

Boken *Bokslut Reinfeldt* är en systemkritisk granskning av högeralliansens politik. Den gavs ut i januari 2010 av Föreningen Ordfront.

Bokens författare är Stefan Carlén chefsekonom och verksamhetschef vid Handelsanställdas förbund, Christer Persson, utredare, tidigare planeringschef vid Socialdepartementet och medarbetare vid statsrådsberedningen, Daniel Suhonen, chefredaktör för SSU:s debattidskrift *Tvärdrag*, tidigare studiesekreterare vid ABF, skribent och debattör.

Läs mer om boken på www.ordfront.se

Kontakta författarna:

christer.persson@branneriet.se

stefan.carlen@handels.se

daniel.suhonen@ssu.se

Så kan ni lägga upp cirkeln

Det är upp till cirkeln att gemensamt diskutera och besluta om upplägget, hur ofta och hur många gånger ni ska träffas, och vad ni läser till varje gång.

Här följer dock två förslag till upplägg:

• Tre träffar på 3x45 minuter

Första träffen: Förord, kapitel 1 Vill vi verkligen ha ett sådant samhälle?, Kapitel 2 Attacken mot löntagarna och facket.

Andra träffen: Kapitel 3 Attacken mot våra socialförsäkringar, Kapitel 4 De gemensamma välfärdstjänsterna privatiseras.

Tredje träffen: Kapitel 5 Högerpolitikens effekter och Epilog. I tangentens riktning.

• Fem träffar på 3x45 minuter

Första träffen: Förord, kapitel 1 Vill vi verkligen ha ett sådant samhälle?

Andra träffen: Kapitel 2 Attacken mot löntagarna och facket.

Tredje träffen: Kapitel 3 Attacken mot våra socialförsäkringar.

Fjärde träffen: Kapitel 4 De gemensamma välfärdstjänsterna privatiseras.

Femte träffen: Kapitel 5 Högerpolitikens effekter och Epilog. I tangentens riktning.

Informationstext

Den här texten beskriver boken kortfattat och kan användas när du informerar om studiecirkeln:

Högerns systemskifte – så funkar det

Alliansens politik kom snabbt att rikta in sig på att försvaga den svenska modellens tre hörnspelare: partsrelationerna på arbetsmarknaden, det generella socialförsäkringssystemet och välfärdstjänster som utförs av kommuner och landsting. *Bokslut Reinfeldt* skildrar dessa förändringar och hur de i förlängningen leder till ett samhälle med försvagade fackföreningar, låglönejobb, ökade sociala klyftor, sämre jämställdhet, och privatiserade välfärdstjänster. Ett samhälle som erbjuder gräddfiler för dem som har råd att lösa privata försäkringar. Vill vi verkligen ha ett sådant samhälle? frågar sig författarna i boken.

Vi studerar gemensamt boken ”*Bokslut Reinfeldt*” som går igenom det moderata systemskiftet. *Bokslut Reinfeldt* är den efterfrågade uppföljaren till 2006 års succébook ”*Åtta år med Reinfeldt*”.

Här skildras systematiskt den politik som förts under regeringen Reinfeldts fyra år vid makten. I studiecirkeln visas steg för steg hur alliansen har varit inriktad på att radera den svenska välfärdsmodellen. Här skildras också hur retoriken oftast varit den rakt motsatta till det systemskifte som genomförts.

Grundfrågan studiecirkeln igenom riktar sig till alla medborgare och borde vara grundfrågan för valet 2010: Vilket samhälle vill vi leva i? Hur vill vi att det ska se ut där våra barn växer upp?

Om studiecirkeln som studieform

Cirkeln är en demokratisk studie- och diskussionsform. Den bygger på allas aktiva deltagande och den utgår från deltagarnas behov och intressen. Det är i diskussionerna kring studiematerialet och kring deltagarnas erfarenheter som ny kunskap växer fram.

Formellt är det ”treregeln” som gäller. Cirkeln träffas minst tre gånger, varje träff är tre studietimmar (3 x 45 minuter) och cirkeln består av minst tre personer. En bra gruppstorlek är dock mellan sju och tolv personer.

Ditt lokala ABF kan du kontakta via www.abf.se för hjälp att beställa hem böcker, kopiera material eller eventuell ersättning för föreläsare eller fackmedverkan. Glöm inte att rapportera in cirkeln även om ni inte behöver hjälp med något.

Om cirkelledarrollen

Som cirkelledare fungerar du som mötesunderlättare och guide. Du är den som för gruppens arbete framåt, förbereder träffarna och ser till att diskussionsklimatet blir så bra som möjligt. Du är samtidigt en i gruppen, ingen lärare som måste sitta inne med alla ämneskunskaper. Du får gärna vara en inspiratör och dela med dig av dina kunskaper, men fastna inte i föreläsarrollen.

Så kan ni arbeta i cirkeln

Låt gärna någon eller några av deltagarna kort återberätta vad de har läst och vilka intryck de fått i början av varje träff. Det bästa är om alla har läst innan träffen. Men tänk på att inte göra läsningen övermäktig. Kom överens om hur mycket ni ska läsa till varje gång. Sikta lågt till att börja med. Det viktigaste momentet är diskussion. Gå en runda där var och en får väcka en fråga som känns viktig att diskutera. Utgå från de föreslagna diskussionsfrågorna eller formulera egna. Skriv ner eller markera de frågor som väljs, och ta sedan upp dem en efter en. Det är alltid bra om du som cirkelledare sammanfattar kort vad ni pratat om och kommit fram till (även om alla diskussioner inte leder till en slutsats). En variant på detta är att diskutera frågorna i grupper om två eller tre, och sedan rapportera i storgrupp.

Använd er av övningar för att skapa variation och för att göra cirkeln spännande. Du kan också föreslå fördjupningsuppgifter. Detta gör alla delaktiga i kunskapsbygget. I den här studiehandledningen finns förslag till diskussions frågor, men låt er inte begränsas av dessa. De är bara en guide som ska stödja, inte begränsa cirkelns arbete och frihet.

Det är också möjligt att bjuda in en expert, journalist eller politiker som kan ämnet, och som kan svara på deltagarnas frågor. Eller varför inte se en film och samtala utifrån den?

Tips för bra diskussioner

Som cirkelledare kan du bidra till att alla blir delaktiga, att ingen tar över, att dialogen blir konstruktiv. Här är några tips som kan vara till hjälp:

- Gå en runda. Då får alla chansen att säga något och alla får ungefär lika stort utrymme.
- Använd en talarboll/pinne som ger rätt att prata. Den som talat färdigt kastar vidare.
- Dela in i mindre grupper om två eller tre, med återkoppling i storgrupp. Det gör att alla vågar delta.

- Ställ riktade frågor av typen ”Anna – vad tycker du?” Vissa måste tilldelas ordet för att säga något.
- Ställ en följdfråga för att locka fram mer ur en deltagare som svarat kort.
- Agera ”jokern i leken”. För in tankar och idéer som inte annars finns i gruppen.
- Försök styra in diskussionen på ämnet om det svävat iväg. Ställ en uppföljningsfråga.
- För stödanteckningar så att du kan sammanfatta diskussionen kring varje fråga.

Upplägg för första träffen

- Hälsa välkommen, presentera dig själv och gå en snabb runda där alla får säga sitt namn.
- Säg något om temat för studiecirkeln och gå igenom upplägget för den här träffen.
- Berätta vad en studiecirkel är, att det är viktigt att alla deltar i diskussionerna och att det handlar om att skaffa ny kunskap tillsammans. Berätta om din roll som cirkelledare.
- Låt deltagarna komma med förslag på hur cirkeln kan bli konstruktiv och deltagande. Kom överens om hur ni ska bemöta varandra och arbeta tillsammans.
- Låt deltagarna intervjua varandra två och två (i ca fem minuter var) och sedan presentera varandra för resten av gruppen. Några saker att ta reda på i intervjuerna är namn, bostadsort, sysselsättning och fritidsintresse och sist men inte minst vilka förväntningar man har på studiecirkeln och vilka frågor man tycker ska diskuteras. Anteckna så att du kan återkomma till detta under cirkelns gång.
- Presentera boken så att alla får en överblick. Diskutera upplägget för resten av cirkeln. Kom överens om vad ni ska läsa och hur mycket ni ska läsa inför varje träff.
- Gör en värderingsövning för att få igång tankeprocessen kring ämnet.
- Ta upp de delar av boken ni läst till första träffen, om ni nu läst något. Diskutera utifrån diskussionsfrågorna eller utifrån deltagarnas egna funderingar.
- Bestäm vad ni ska göra tills nästa gång. Kan någon eller några sammanfatta det ni läst i början av nästa träff? Kan ni göra några uppgifter hemma? Glöm inte att ta upp praktiska saker som kaffe och eventuellt fikabröd.

Diskussionsfrågor till *Bokslut Reinfeldt*

Frågorna presenteras kapitel för kapitel och kombineras ihop efter hur ni väljer att studera. Använd inte alla frågor utan välj några som intresserar er.

Förordet, s 9-13

- I förordet talar författarna om mediebildens inför valet 2006. Att journalistiken ofta förhöll sig okritiskt till Alliansen och de nya moderaterna. Hur ser ni på detta? Stämmer det? Hur ser rapporteringen eller stämningen ut nu inför 2010? Har något hänt i medias rapportering och vinkling? (Tänk gärna utifrån någon konkret fråga eller debatt som man kan diskutera konkret kring).
- Vad betyder medias rapportering för den politiska debatten?
- Hur ser medielandskapet ut inför valet 2010?

Kapitel 1

***Vill vi verkligen ha ett sådant samhälle?*, s 15-45**

- Ett vedertaget sätt att beskriva olika välfärdsmodeller beskrivs i kap 1. Vilka är de tre modellerna och vad kännetecknar dem? Vilka skillnader finns och vilka resultat uppvisar de?
- Olika välfärdsmodeller handlar i stort om hur stark arbetarrörelsen har varit i olika länder. Utifrån era kunskaper i gruppen, diskutera vilka som är de dominerande politiska krafterna i länder som bär starka drag av olika välfärdsmodeller?

- Har vi någonting att vinna på att byta modell? Vilka har främst argumenterat för behovet av att lämna den svenska eller nordiska modellen i Sverige?
- Om man vill slå vakt om den nordiska modellen, hur bör man göra för att ge detta system så starkt stöd och hög legitimitet som möjligt?
- I valet 2006 paketerade högeralliansen sin politik i en retorik av att man accepterade den svenska modellen. Nämn några exempel på när retorik och praktisk politik inte stämmer överens i den borgerliga politiken.
- Varför tror ni att detta ”glapp” har uppstått?
- Stödet för den svenska modellen är starkt i befolkningen. Vad beror det på? Utnyttjar arbetarrörelsen denna potential i dag?
- Vilka är målen med den svenska välfärdspolitiken idag? När man dit? Vilka hinder finns menar ni för att föra en stark välfärdspolitik?
- Ofta har högern argumenterat mot välfärd och höga skatter genom att hänvisa till att det inte är modernt eller att det är negativt ut tillväxt och konkurrens synpunkt. Hur ser det ut egentligen – hur klarar sig de nordiska länderna i konkurrensen?
- I boken pratas om tre hörnspelare för välfärdsmodellen. Vilka är dessa tre spelare? Hur samverkar de – eller skulle de kunna frikopplas från varandra? Vad skulle det få för konsekvenser om en av spelarna ”faller” för modellens hållfasthet?
- Om ni vore moderata partistrateger eller ekonomer på Timbro och kort skulle formulera en strategi för att rasera den svenska modellen och dess stöd hos befolkningen – hur skulle ni göra det mest effektivt?

Lästips om ytterligare fördjupning:

För en fullödig analys av olika välfärdssystem, läs: Christer Persson och Morgan Johanssons *Välfärd till salu* eller den klassiska Esping-Andersen, G., *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Cambridge: Polity Press 1990, som dock bara finns på engelska.

Vill du förstå maktbalansen i det svenska samhället är fortfarande *Den demokratiska klasskampen* av Walter Korpi oumbärlig.

För vidare förståelse om Jämlikhet och tillväxt, läs den aktuella *Jämlikhetsanden* av Pickett/Wilkinson (Karneval förlag).

Kapitel 2

Attacken mot löntagarna och facket, s 46-83

- Teckna upp hur den svenska modellens arbetsmarknadsben fungerar? Vilka väsentliga delar består den av och hur hänger de ihop? På vilka sätt försvagas exempelvis kollektivavtalsmodellen av sjunkande medlemstal i fackföreningarna?
- På vilka sätt har Alliansregeringen bidragit till att försvaga facket?
- Medlemstappet i fackföreningarna är stort men inte lika mellan olika förbund och centralorganisationer? Hur ser medlemsutvecklingen ut i LO, TCO respektive SACO (på lördagen, se finns alltid aktuella siffror)?
- Hur ser det ut inom LO-familjen? Vilka förbund är hårdast drabbade av medlemsras? Vilka kommer lindrigare undan? Vad beror detta på?
- Vilka grupper är det som främst lämnar facket och a-kassan?
- A-kassan är central för lönebildningen i ett kollektivavtalssystem. Varför?
- I boken menar författarna att försämringen av a-kassa och fack har en tydlig strategisk betydelse för alliansen. Hur? Håller ni med?
- Regeringen har tvärt emot vad man sa var ambitionen också gjort omfattande förändringar i anställningsskydd. Hur påverkar dessa förändringar partssystemet och markbalansen?
- I boken pratas om en låglönemarknad som ska växa fram. Hur kommer detta att förändra den svenska arbetsmarknaden?

- Arbetsmarknadspolitiken har också förändrats under alliansen. Vilken syn ligger bakom den omläggningen i synen på de arbetslösa? Hur argumenterar alliansen för dessa förändringar?
- Vad är skillnaden mellan en klassisk socialdemokratisk arbetslinje och den som tillämpats under senare år och särskilt under de sista tre åren? Vilka problem finns med den moderata "arbetslinjen"?
- Även arbetslivsforskning och arbetsmiljöarbete har förändrats under mandatperioden? Hur?
- En förändrad arbetsmarknad med färre fackmedlemmar och fler låglönejobb tenderar att bli en kvinnofälla? Håller ni med?

Lästips om ytterligare fördjupning:

"Barskrapad" (Leopard) av Barbara Ehrenreich om låglönesektorn i USA.

En mer poetisk skildring av låglönejobb i "Efter arbetsschema" av Johan Jönsson.

Om arbetslinjen har Svenningsson/ Jangenäs skrivit flera rapporter på arbetarrörelsens tanke- och i Tvärdrag nr 6/2009 har de artikeln Innanför utanförskapet.

Mer om makten på arbetsmarknaden är "Löftet" av Ingemar Göransson.

Kapitel 3

Attacken mot våra socialförsäkringar, s 84-115

- Vilka delar av trygghetssystemet räknar vi till socialförsäkringarna? Vilka principer utgår de från?
- Under 1990-talet och 2000-talet skedde en ökning av de långa sjukskrivningarna och förtidspensionerna. Vad berodde denna ökning på? Gå ett varv i cirkeln – hur ser era erfarenheter av sjukskrivna och förtidspensioner ut? (familj, vänner, arbetskamrater). Vilka situationer har de haft?
- De borgerliga har i olika omgångar i sin praktik och retorik antytt en "fuskprobelmatik" i de höga sjuktalet och förtidspensioneringarna? Vad leder en sådan fusk-diskurs till?
- Stämmer denna fusk-diskussion med era egna erfarenheter?
- Vad skiljer socialförsäkringar från privata försäkringar? Vilka följder blir det av att allt färre omfattas av ett gott stöd (80 procent)?
- En konsekvens av förändringarna inom sjukförsäkringen är att socialbidragen (försörjningsstödet) kommer att öka. Vad beror det på och vad leder det till i sin förlängning?
- På kort tid har försäkringarna av socialförsäkringarna öppnat ett slags nytt försäkringsgap mellan olika löntagargrupper. Hur märks detta? Känner du personer som har privata tillägg- eller helt privata försäkringar? Hur ser det ut i cirkeln? Hur resonerar ni själva kring detta med privata tillägg och komplement? Resonera gärna kring varför dess frågor ofta blir infekterade och är känsliga och varför de är en så central strategi för systemskiftet.
- Vad är skillnaden mellan bidrag och social försäkringar? Varför är ex sjukförsäkringen eller a-kassan inga bidrag?
- Varför haltar Reinfeldts retorik när han ironiserar över LO:s kamp för höjda tak?
- Diskutera hur nedmonteringen av socialförsäkringssystemet försämrar möjligheterna för en långsiktig stabil finansiering – och stöd för höga skatter. Varför är detta särskilt farligt för arbetarrörelsens klasskompromiss med tjänstemän och högavlönade arbetarklasskikt?
- Hur höga skulle taken ha varit om Alliansen inte sänkt dem? Hur höga är de idag? Ta reda på hur många löntagare som idag inte får 80 procent i sjuk- respektive föräldraförsäkringen.

Lästips om ytterligare fördjupning:

Björn Johnsons nya bok "Kampen om sjukfrånvaron" (Arkiv förlag) som förklarar hur det egentligen stod till med de höga sjukskrivningstalen i nittioalets slut.

LO har flera rapporter om sjukförsäkringen www.lo.se

Kapitel 4

De gemensamma välfärdstjänsterna privatiseras, s 116-157

- Om Alliansregeringen och de nya moderaterna på något område faktiskt har bytt inte bara retorik utan även politik så är det inom välfärdstjänsterna. Hur menar vi då?
- Stödet för en gemensam sektor är stort visar undersökningar. Ändå finns stora risker just i sjunkande kvalité och service. Hur ser sambandet ut? Hur tänker ni i cirkeln?
- På vilka sätt kan man säga att Alliansen marknadsanpassar välfärdstjänsterna? Nämn några metoder – strategier.
- Varför är kundval eller checksystem så oåterkalleliga?
- När kapitalistiska riskbolag investerar i skolor eller sjukvård gör de det i en ganska stabil bransch. Varför är välfärdstjänsterna så lukrativa att driva i privat regi?
- Inom arbetarrörelsen har man olika syn på detta med privatiseringar och konkurrensutsättning av offentliga verksamheter. Hur argumenterar de olika linjerna inom exempelvis socialdemokratin för och emot privatiseringar? Vad tycker ni själva?
- Inom skelsektorn har friskolorna formligen exploderat de sista åren. Gå tillbaka till s 130-134 och studera siffrorna som nämns där lite närmare. Vad tycker ni om det? Hur ser det ut på er ort?
- Vilka drivkrafter tror ni gör att föräldrar placerar sina barn i en friskola? Vad kan man göra för att vända den utvecklingen?
- Sjukvård och omsorg privatiseras också i allt större omfattning. Hur stor är den marknad (summa) som de privata och offentliga aktörerna slåss om i sjukvård respektive äldreomsorg?
- Vad får en omfattande privatisering för konsekvenser på sikt för stödet för välfärden?
- Även bostadspolitiken har utsatts för en privatiseringsvåg. Hur ser det ut där ni bor?
- Hur kan man säga att det är en moderatstrategi att sälja allmännyttan? Varför?
- Nämn några statliga bolag som sålts ut under mandatperioden. Vad tycker ni om det? Vilka konsekvenser får dessa privatiseringar på sikt?
- Vilka erfarenheter har man av Apoteksprivatiseringen i Norge?
- Nämn några inslag i den borgerliga kulturpolitiken?
- Förklara begreppet välfärdens kärna? Fundera ut hur man ska argumentera mot en person som vill ”värna välfärdens kärna” och därför lägga ner en simhall i din kommun eller stadsdel.
- Förutom begreppet välfärdens kärna har moderaterna varit duktiga på ”nyspråk” och politisk retorik. Kom på fler sådana ord som alliansen myntat och som fått politiska konsekvenser.
- På sikt urgröps den långsiktiga finansieringen av välfärden genom alliansens politik, men det märks inte på en gång. Förklara detta samband på ett bra sätt för en av kompisarna i cirkeln. Byt av och lyssna på varandras argument.

Lästips om ytterligare fördjupning:

Sälj hela skiten (Ordfront) som handlar om privatiseringspolitiken och dess ideologi.

Chockdoktrinen av Naomi Klein (Ordfront) om hur nyliberalismen använder kriser för att genomföra sin politik.

Snart går vi utan er (Leopard) antologi med unga socialister om socialdemokratins utveckling. Flera kapitel om välfärdens betydelse.

Kapitel 5

Högerpolitikens effekter, s 158-193

- Hur har Reinfeldt och Alliansen klarat sitt viktigaste vallöfte om att skaffa fram fler jobb?
- Varför kan man säga att det som Alliansen klappars sig för bröstet för egentligen berodde på s-regeringens politik?
- Skattepolitiken är central i alliansens politik. Vilka är de viktigaste förändringarna?
- Hur ser omfördelningen ut på alliansens skattepolitik? (Fördelningsprofilen).

- Vilka konsekvenser får det om skatterna minskar och avgifter ökar? Eller om den statliga skatten sänks men den kommunala ökar eller blir oförändrad?
- Hur kommer skattetrycket/kvoten förändras under mandatperioden 2006-2010. Hur högt var skattuttaget följande år: 1932, 1968, 1987, 1994 och 2000 (Kolla på ekonomifakta.se). Vilka slutsatser drar ni av den utvecklingen? Hur har den offentliga sektorn förändrats under den tiden och med olika skattenivåer?
- Finns det fog att kalla avdraget för hushållsnära tjänster för överklassbidrag? Om inte – argumentera? Om du tycker så – vad grundar du ditt påstående med?
- Kan man säga att Alliansens skattesänkningar leder till fler jobb? Hur skulle man enligt författarna kunnat använda samma summa som jobbskatteavdraget är för att skapa fler och säkra jobb?
- Gå in på LO Tidningens eller Arbetsförmedlingens hemsidor och ta fram det aktuella antalet arbetslösa denna vecka. Om man utgår från att ett jobb i offentlig sektor kostar 300 000 per år, (egentligen minus kostnader för a-kassa eller socialbidrag) – vad skulle det kosta att avskaffa arbetslösheten genom att anställa alla arbetslösa i den offentliga sektorn? Vilka fördelar och nackdelar ser du/ni med en sådan politik?
- På sikt vill moderaterna sänka skatterna till EU-genomsnittet, minus 292 miljarder per år. Vad skulle det innebära för välfärden? Gör om räkneexemplet ovan – fast tvärt om. Hur många måste man sparka för att betala denna stora skattesänkning? (Kanske måste ni först kolla upp hur stor Sveriges BNP är)?
- I denna kris har många löntagare ett sämre skyddsnät än vid den förra krisen på 90-talet. Varför?
- Hur har Alliansen förändrat familjepolitiken?
- Förklara varför Alliansens politik blir en kvinnofälla? Hur hänger de olika delarna av denna kvinnofälla ihop?
- Diskutera regeringens krispolitik? Har den varit lyckad eller ej?

Epilog

I tangentens riktning, s 194-202

- Alliansen upplevde ett historiskt stort opinionstapp efter att de tillträtt. Vad tror ni det berodde på?
- Varför kan man häva att den svenska modellen är sinnebilden av den amerikanska drömen?
- Räkna upp hur alliansens politik påverkar möjligheterna till social rörlighet (klassresor).
- Diskutera vilka frågor som är viktigast att driva i debatten i 2010 års val. Hur bör man argumentera för att visa vilken politik de borgerliga driver?
- Hur ser din personliga argumentation ut om du möter en rödgrön väljare som inte tänker rösta eller tycker att det inte spelar någon roll? Hitta dina tre bästa argument. (Här kan man använda rollspel eller olika övningar för att öva sin argumentation).
- Grundfrågan menar författarna är vilket samhälle vi vill leva i. Hur ser er vision ut för Sverige 2014? Vad ska en rödgrön regering ha uppnått för att förtjäna att omväljas?
